

Kaupunginmuseon lausunto Keski-Viikin kaavarungon osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Asemakaavapalvelut on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Keski-Viikin kaavarungon osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Kaupunginmuseo on tutustunut oas-aineistoon ja katselmoinut paikalla. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen sekä arkeologian näkökulmasta, ja on päättänyt lausua kantanaan seuraavaa.

Keski-Viikin alueelle laaditaan ohjeellinen alueen suunnitteluperiaatteita määrittelevä kaavarunko, joka toimii tulevien asemakaavahankkeiden ja alueen kehittämisen pohjana yleiskaava 2016:n mukaisesti.

Tavoitteena on, että alueen asemakaavoitus ja asemakaavan muutokset toteutetaan alueella vaiheittain useassa osassa. Asemakaavojen vaiheistuksen alueet ja tavoitteelliset laatimisaikataulut tullaan määrittelemään kaavarunkotyössä. Kaavarungon tavoitteena on kehittää Viikin Tiedepuiston ja Latokartanon eteläosan alueita. Kaavarungon selkärangaksi suunnitellaan uuden tyyppistä viihtyisää, vihreää ja toiminnallisesti aktiivista yhteysverkostoa.

Alueella toteutetaan Helsingin kaupunkistrategian sekä yleiskaavan 2016 tavoitteita, jossa täydennysrakentamisen painopisteet sijoittuvat raidelinjojen varteen. Yliopiston ja Tiedepuiston aluetta halutaan kehittää innovaatio-, yritystoiminta-, tutkimus- ja oppimisympäristönä. Tavoitteena on yliopiston toimintoja, palveluja ja asumista yhdistävä maailman kestävin kampus, jolle osoitetaan riittävät laajentumismahdollisuudet. On tarkoitus edistää synergioita yritys-, opetus- ja tutkimustoiminnan välillä sekä mahdollistaa erilaisia kohtaamisen ja yhteistyön paikkoja.

Viikissä sijaitsee kaksi Raide-Jokerin pysäkkiä, joiden ympäristöön on tarkoitus rakentaa uusia asuntoja noin 4 000 – 7 000 ihmiselle. Viikkiläinen asuinympäristö muodostuu urbaanin asumistavan ja erityislaatuisen viher- ja virkistysympäristön rinnakkaiselosta. Tavoitteena on kehittää Raide-Jokerin pysäkkien kävely-ympäristöä kaupallisine ja muine lähipalveluineen, sekä mahdollistaa alueella erilaisia yksityisiä ja julkisia palveluita kuten liikuntaan ja perusopetukseen liittyviä tiloja. Katu- ja jalankulkuympäristön tasolle avautuvia tiloja suunnitellaan monipuolisina, virikkeisinä ja elävinä.

Tavoitteena on muuttaa Viikintien osin maantiemäistä liikenneympäristöä katumaisemmaksi, määrittellä alueen sisäisen katuverkon rakenne ja mahdollistaa joukkoliikenteen ja muun liikkumisen tulevaisuuden tarpeet.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL 17401					0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI kaupunginmuseo@hel.fi					
	http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo/				

Kaavarunkoalue kytetään eri ilmansuunnissa aluetta ympäröiviin viheralueisiin ja virkistysreitteihin. Alueen suunnittelussa pyritään kehittämään linnustoystävällisiä ratkaisuja. Suunnittelussa otetaan huomioon ympäröivien viheralueiden suojelutavoitteet sekä rakennetun kulttuuriympäristön arvot.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteenä on esitetty kaavarungon idealuonnos. Kartalla kuvataan tavoitteelliset alueiden pääkäyttötarkoitukset, keskeisimmät rakentamisen muutosalueet sekä liikenneverkon tutkittavat pääperiaatteet. Suunnittelualueelle on myös laadittu ympäristöhistorian taustaselvitys.

Helsingin kaupunginmuseon lausunto

Rakennettu ympäristö ja maisema

Keski-Viikin kaavarungon suunnittelualueella on runsaasti kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta merkittäviä alueita ja kohteita. Tunnistetuin ja tunnustetuin on alueen etelä- ja itäosassa sijaitseva Viikin opetus- ja koetila peltoineen, jotka on valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristökokonaisuus.

Muita tärkeitä kohteita kaavarunkoalueella ovat; Latokartanon kruunutila, johon kuuluu nykyinen vuonna 1832 rakennettu päärakennus sivurakennuksineen, sekä alueen eteläpuolelle suunnittelukilpailun myötä toteutunut Maaherranpuisto; arkkitehtuurikilpailun myötä sotien jälkeen toteutunut Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta ja tähän elimellisesti kuuluva Latokartanon ylioppilaskylä. Myöhempiä merkittäviä hankkeita alueella ovat tiedepuisto, yliopistollinen eläinsairaala, Helsingin kaupungin rakennuttama talvipuutarha Gardenia sekä Viikinmansion puukerrostalot.

Laajat entiset Viikin Latokartanon peltoaukeat, jotka ovat olleet viljelyksessä 1500-luvulta alkaen, muodostavat maisemallisesti merkittävän historiallisen agraarikerrostuman kaupungistuneessa ympäristössä. Nämä peltoaukeat ovat Helsingin merkittävimpiä avoimia maisematiloja. Avoimet alueet ovat luonnollisesti herkimpiä maiseman muutoksille, koska näkymät ovat niissä esteettömiä ja vaikutusalue on laaja.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL 17401					0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI kaupunginmuseo@hel.fi	http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo/				

Ympäristöhistorian taustaselvityksessä kartoitetaan yleisellä tasolla alueen maisemahistoriaa ja rakennuskantaa. Esimerkiksi avoimen maisematilan keskeinen luonne alueelle ei taustaselvityksessä tule esille. Lisäksi ympäristöhistoriallisessa taustaselvityksessä sivutetaan Herttoniemen satamaraudan ja tätä myöhemmin myötäilevän Viikintien maantiemäisen liikenneympäristön luonne, jotka ovat olleet tukemassa kehityslinjaa, joka on mahdollistanut Viikin maisematilan poikkeuksellisen avoimuuden säilymisen. Tältä osin, esim. tavoite muuttaa Viikintietä katumaisemmaksi siltä osin kuin se rajautuu avoimeen maisematilaan, on vastoin alueen maisema-arvoja.

Jotta kaavan kunnianhimoiset tavoitteet alueen kehittämisestä toteutuisivat, tulisi olla tarkemmin selvillä alueen kulttuuriympäristön arvoista ja omaleimaisesta kehittymisestä. Osin tunnistamattoman aluekokonaisuuden suunnittelun liiallinen yleispiirteisyys tulee esille kaavarungon idealuonnoksessa, jossa asuinrakentamista sijoitetaan alueen maisema-arvojen vastaisesti koetilan RKY-alueelle. Myös vastaavan kaltaista, kulttuuriympäristön arvojen kanssa ristiriidassa olevaa täydennysrakentamista esitetään Maaherranpuistossa.

RKY-alueet edustavat maamme kehitysvaiheita ja ovat historian kuvastajia. Kyse on perinteen säilyttämisestä ja alueiden kehittämisestä niiden arvoja vahvistavalla ja niihin sopeutuvalla tavalla. Idealuonnoksessa muutoksia ei ole tältä osin sopeutettu kulttuuriympäristön ominaisuuteeseen ja erityispiirteisiin

Yleiskaavassa todetaan; ”Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata”. Tämän lisäksi yleiskaavamääräyksessä todetaan; ”Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt -teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovitettava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.”

Suhteuttaen kaavarunkoalueelle kaavailtuja kokonaisvaltaisia ja oleellisia muutoksia alueen kulttuurihistoriallisiin ja maisemallisiin arvoihin sekä näistä laadittuihin selvityksiin, tulee selvityksiä vielä syventää ja tarkentaa, jotta päästään kaavarungon asianmukaiseen vaikutusten arviointiin (MRL 9

Postiosoite**Käyntiosoite****Puhelin****Faksi****Tilinumero****Y-tunnus**

PL 17401

0201256-6

00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo/>

§). Tämän johdosta museo esittää laadittavaksi yksityiskohtaisempaa ja tarkoituksenmukaista ympäristö- ja kaupunkirakenteellista selvitystä, koskien erityisesti yliopiston ja tiedepuiston aluetta sekä alueen avointa maisematilaa, jotta kyettäisiin tunnistamaan ja suhteuttamaan alueen lähtökohtia ja kehityssuuntia niin että alue kykenisi kehittymään omaleimaisuutensa säilyttäen.

Oas-selostuksessa alueen hankkeita kuvaillaan mm. ”uuden tyyppiseksi” (kerrottaessa toiminnallisesti aktiivista yhteysverkostosta) tai ”urbanin asumistavan ja erityislaatuisen viher- ja virkistysympäristön rinnakkaiselosta” (kerrottaessa viikkiläisestä asuinympäristöstä). Jatkossa tästä kuvailusta tulisi siirtyä huolellisempaan argumentointiin ja analyttisempään konseptointiin, mitä näillä kuvailuilla konkreettisesti tarkoitetaan.

Arkeologia

Keski-Viikin kaavarunkoalueen rajauksen sisäpuolella sijaitsee yksi ennestään tunnettu arkeologinen kohde, joka on muinaismuistolain (295/63) suojelema kiinteä muinaisjäänös, kohdenimeltään Östervikby (Viikki) muinaisjäänöstunnus 1000001690. Kyseessä on historiallisen ajan kylänpaikka. Kohde sijaitsee Viikin Latokartanon ympäristössä ja kohde on paikannettu Museoviraston suorittamassa Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kylänpaikat -inventoinnissa vuonna 2011. Kohde on tuotu esiin kaavarunkoaineiston ympäristöhistoriallisessa taustaselvityksessä.

Viikki esiintyy historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran mahdollisesti jo vuonna 1417 ja Östervikby vuonna 1513. Viikin alueella on 1540-luvun verotuslähteiden perusteella sijainnut kaksi talonpoikaiskylää; Östervikby ja Västervikby. Varmaa tietoa näiden varhaisten tonttimaiden paikoista ei ole, sillä talot joutuivat vuonna 1550 Helsingin kuninkaankartanon alle ja perustettiin kruununtila Viikin Latokartano (Viikin kartano). Historiallisen kartta-aineiston perusteella on arvioitu, että Viikin Latokartano perustettiin ilmeisesti Östervikbyn kylän tonttimaalle Viikinkaaren länsipään tienoille. Vaikka ympärillä on tiiviisti rakennettu Viikin tiedepuisto, on paikalla edelleen arkeologista potentiaalia ja alue on säilyttänyt vanhan ilmeensä.

Latokartanosta muodostui huomattava maatila, jolla oli useita torppia. Latokartanon torppia on paikannettu Museoviraston suorittamassa inventoinnissa kaavarunkoalueen lounaispuolelta sen välittömästä läheisyydestä (Östervikby 2 (Viikki) mj-tunnus 1000006100, Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki) mj-tunnus 1000006566, Östervikby Hakala (Viikki) mj-tunnus 1000017302). Kohteet ovat kiinteinä muinaisjäänöksinä muinaismuistolain rauhoittamia. Erityisesti kohteesta Östervikby

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL 17401					0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI kaupunginmuseo@hel.fi	http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo/				

2 mainitaan Museoviraston inventoinnissa, että se saattaisi kuulua erittäin arvokkaiden asutuskohteiden joukkoon.

Edellä mainittujen asutuskohteiden lisäksi kaavarunkoalueen välittömässä läheisyydessä, sen länsi-, pohjois- ja itäpuolella sijaitsee ensimmäisen maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia ja yhdystietä tukikohtakokonaisuuksista Tukikohta VIII, Tukikohta X ja Tukikohta XIV. Ensimmäisen maailmansodan aikaiset kohteet arkistoinventointiin Helsingin yleiskaavan 2016 valmistelun yhteydessä, mutta tuolloin kohteiden maastotarkastuksia ei juurikaan tehty.

Kaavarunkoalueen rajauksen sisäpuolelta on vuoden 2011 inventoinnin jälkeen paikannettu kaksi arkeologista kohdetta 1700-luvun loppupuolen historiallisten karttojen perusteella. Nämä ovat historiallisen ajan asutuskohteita (torpan paikka) sekä vanhan tiilitehtaan paikka. Näitä kohteita ei ole toistaiseksi tarkemmin inventoitu tai tarkastettu maastossa eikä kohteiden säilyneisyydestä ole tarkempaa tietoa. Molemmat kohteet sijaitsevat Yliopiston kohtilan alueella Maatalousmuseon ympäristössä.

Kaavarungossa määritellään alueen ohjeelliset suunnitteluperiaatteet. Kaavarunko toimii pohjana tuleville asemakaavamuutoksille, joita toteutetaan alueella vaiheittain. Suunnittelun edetessä tulee varmistaa, että alueen arkeologiset selvitykset ovat ajantasaiset ja että alueen arkeologisesta kulttuuriperinnöstä on riittävästi tietoa kaavoitusta varten, sillä alueella sijaitsee tarkastamattomia kohteita. Museovirasto suosittelee, että mikäli arkeologinen perusinventointi on yli kymmenen vuotta vanha ja alueella suunnitellaan yleiskaavaa, osayleiskaavaa tai muuta laajaa kaavoitushanketta, on inventointi päivitettävä. Helsingin alueella on myös kohdetyyppejä, kuten historialliset tiet, joiden tutkimus on hyvin puutteellista.

Arkeologisten kohteiden suhteen on siis lisäselvitystarve, jotta kohteet pystytään huomioimaan alueen tulevissa suunnitelmissa.

Sari Saresto
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Juha Vuorinen
Tutkija

Postiosoite

Käyntiosoite

Puhelin

Faksi

Tilinumero

Y-tunnus

PL 17401

0201256-6

00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo/>